

Suočavanje

ŠTA PIŠE U "BELOJ KNJIZI O ALBANSKOM TERORIZMU I ORGANIZOVANOM KRIMINALU NA KOSOVU I METOHIJI"

STROGO KONTROLISANI ZLOČINCI

Dejan Anastasijević

Materijalne greške, pogrešne interpretacije i propagandne floskule umanjuju vrednost i ono malo tačnih podataka

Kada je početkom marta ove godine na čelo kosovske vlade postavljen Agim Čeku, inače napeti odnosi između Beograda i Prištine zapretili su da prerastu u krizu. Da su kosovski Albanci u svojim redovima tražili ličnost koja će najviše razljutiti Srbe, teško bi našli boljeg kandidata. Čeku je u srpskim očima trostruki zločinac: prvo je, kao brigadir hrvatske vojske, učestvovao u operacijama protiv krajiških Srba 1995. godine; bio je šef glavnog štaba Oslobođilačke vojske Kosova (UČK) od marta 1999. do 2000, tokom bombardovanja i etničkog čišćenja Srba iz pokrajine; i konačno, dok nije seo u premijersku fotelju, bio je komandant Kosovskog zaštitnog korpusa, paravojne organizacije koja okuplja veterane UČK, a smatra se izvorom terorizma i kriminala na Kosovu.

Vrlo sličan film

Kao ni u nekim ranijim prilikama, protesti i teške reči iz Beograda nisu imali efekta. Ne samo što je Hans Jesen Petersen, šef misije Ujedinjenih nacija na Kosovu hladno odbio zvanični poziv Vlade Srbije da spreči Čekuovo postavljenje već je, utrljavajući so na ranu, Interpol suspendovao poternicu koja je za Čekuom raspisana od 2003, na osnovu krivične prijave iz Beograda, a na osnovu koje je Čeku ranije dva puta hapšen u inostranstvu. Ministar pravde Srbije Zoran Stojković nazvao je to «direktnim pozivom za ukidanje Interpola», a Srpsko nacionalno veće zatražilo je od generalnog sekretara UN da hitno smeni Petersena. I ponovo, niko iz međunarodne zajednice nije se mnogo potresao.

Vrlo sličan film smo već gledali pre imenovanja Čekua, kada je pre nešto manje od dve godine premijer Kosova postao Ramuš Haradinaj, i posle, kada je Hašim Tači imenovan za šefa kosovskog pregovaračkog tima. I tada su protesti Srba bili ignorisani, mada je Haradinaj naknadno optužen pred haškim Tribunalom, da bi nakon ostavke i predaje bio pušten da čeka suđenje na slobodi. Beograd je bez efekta protestovao i kada je kosovski premijer postao Bajram Redžepi, za koga se tvrdilo da je kao lekar u UČK učestvovao u mučenjima Srba, pa i kada je imenovan njegov naslednik Bajram Kosumi, koji je pre rata na Kosovu dugo bio u zatvoru zbog neprijateljske delatnosti.

Pre nego što udarimo u kuknjavu o duplim standardima nepravednog sveta, sumraku Interpola i pravde uopšte, ne bi bilo loše zapitati se da li su srpski državni organi i sami donekle doprineli da glavni vinovnici zločina nad kosovskim Srbima ostanu van domašaja pravde. Naime, kada malo pažljivije pogledamo «slučaj Čeku», ali i neke druge primere, nameću se neki zbujujući zaključci.

Najpre, još 2. marta, čim je Čeku imenovan, šef kancelarije Vlade Srbije Srđan Đurić izjavio je da je «protiv Agima Čekua Tužilaštvo za ratne zločine podiglo optužnicu za počinjene ratne zločine.» Par dana kasnije, ispostavilo se da ta optužnica ne postoji. Bruno Vekarić, portparol tužilaštva, objasnio je da je postupak protiv Čekua još u fazi istrage koja je pokrenuta na osnovu krivične prijave iz 2003. godine. Ukoliko ni Vlada, odnosno njen zvanični portparol, ne zna da li je Čeku optužen, onda je teško očekivati od stranaca da beogradske argumente uzmu ozbiljno. Ali dobro, hajde da kažemo da je reč o običnoj omašci, i da vidimo šta piše u toj famoznoj krivičnoj prijavi.

Prema Vekariću, zahtev za sprovođenje istrage protiv Čekua pokrenuo je okružni javni tužilac u Prištini, a rešenje o istrazi doneto je u februaru 2000. godine. On je rekao i da su rešenjem o pokretanju istrage obuhvaćeni i Hašim Tači i prvi šef UNMIK-a Bernar Kušner, a da im se na teret stavlja krivično delo genocida. Čekuu se, rekao je Vekarić, stavlja na teret likvidacija 661 lica, odnosno otmica 574 lica nealbanske nacionalnosti.

Prvo što čovek mora da se zapita posle ovih navoda je šta se desilo sa istragom protiv Kušnera. Da li je i za njim raspisana međunarodna poternica? Ukoliko postoje ozbiljni dokazi da je ovaj lekar i diplomata umešan u tako ozbiljnu stvar kao što je genocid, onda je to prvorazredan međunarodni skandal. Ukoliko bi se, međutim, ispostavilo da je istraga protiv Kušnera bila deo političke propagande Slobodana Miloševića (koji je u to vreme još bio na vlasti), na osnovu čega se danas tvrdi da i sa Čekuom nije isti

slučaj? A ako su dokazi protiv Čekua čvršći, zašto posle šestogodišnje istrage još uvek nema optužnice? Podsetimo, Miloševićev režim je u svojim poslednjim danima optužio, i u odsustvu osudio, Bila Klintona, Tonija Blera, Žaka Širaka, Gerharda Šredera i veći deo funkcionera NATO. Taj proces je vodilo isto ono prištinsko Okružno tužilaštvo koje je posle rata izmešteno u Niš.

Rasni kriminal

Ima i teza koje ozbiljno mirišu na rasizam. «Albanci, posebno sa Kosova i Metohije, razvili su osećaj kolektivnog identiteta koji je preduslov za bavljenje organizovanim kriminalom. Upravo je ovaj element, zasnovan na pripadnosti određenoj grupi, povezo albanški organizovani kriminal sa panalbanskim idealima, politikom, vojnim aktivnostima i terorizmom. (strana 8).» Da li autori «Bela knjige» smatraju Srbe, Rome, Amerikance itd, narodima bez «osećaja kolektivnog identiteta» koji stoga nemaju «osnovni preduslov» da se bave organizovanim kriminalom?

Poražavajuća sinteza

Idemo dalje: do sada ni jedna relevantna međunarodna organizacija pravna ili politička, nije došla do zaključka da je na Kosovu počinjen genocid, ni sa srpske ni sa albanske strane, mada niko ne spori da je bilo drugih teških zločina. Ako je ono što se od marta 1999. do danas dogodilo Srbima na Kosovu bio genocid, šta je bilo ono što se dogodilo Albancima od 1998. do 1999? Optužba za genocid je, kao što što znamo, ozbiljna stvar i sa njom se ne valja igrati, jer bi moglo da nam se obije o glavu.

Konačno, srpske vlasti tvrde da imaju pouzdane podatke o onih 661 likvidiranih lica, ali javnosti dosad nije ponuđen ni jedan podatak koji bi njihovu smrt direktno povezo sa Čekuom. Ovaj broj očigledno predstavlja ukupan broj nealbana koji su ubijeni dok je Čeku bio na čelu UČK (od marta 1999. do 2000). Moguće je, naravno, da se radi o komandnoj odgovornosti, ali naše zakonodavstvo sve donedavno ovu kategoriju nije priznavalo, bar kada se radilo o srpskim oficirima optuženim za zločin u Ovčari i drugde. Pogledajmo, uostalom, šta o tome kaže «Bela knjiga o albanskom terorizmu i organizovanom kriminalu na Kosovu i Metohiji» koju je 2003. godine izdala Vlada Srbije. Tamo već u uvodu, na 13. stranici, piše da su jedinice UČK tokom NATO bombardovanja i posle «delovale bez značajnije međusobne koordinacije». Ukoliko nije bilo koordinacije nije bilo ni efektivne vrhovne komande, pa se o komandnoj odgovornosti Čekua ne može govoriti.

Pomenuta «Bela knjiga», inače, vrvi od materijalnih grešaka, pogrešnih interpretacija i propagandnih floskula koje umanjuju vrednost i ono malo tačnih podataka koji se u njoj mogu naći.

S obzirom da bi Bela knjiga trebalo da bude sinteza svega što su državni organi, a naročito službe bezbednosti, prikupili o terorističkim i kriminalnim aktivnostima na Kosovu, logično se nameće pitanje da li su te službe toliko nesposobne i ideološki zatucane da ne mogu da dođu ni do najjednostavnijih informacija, u kom slučaju postaje jasno ne samo zašto smo izgubili Kosovo, nego da nam je nacionalna bezbednost ozbiljno ugrožena. Drugo objašnjenje je da službe u stvari imaju relevantne podatke, ali da ih kriju od javnosti, pravosudnog sistema, pa i od Vlade, da bi te informacije koristili za sopstvene potrebe kroz ucene i manipulacije. Ne zna se koje je od ova dva objašnjenja poraznije.

Prema potrebi

Za Čekua se, na primer, tvrdi da je na čelu UČK bio od 1998. godine. Vrlo je lako ustanoviti da je Čeku tokom cele 1998. bio u Hrvatskoj, a da je za komandanta UČK postavljen tek posle neuspeh pregovora u Rambujeu, takoreći uoči bombardovanja. Dalje, navodi se da mu je Edhem Čeku, ministar u vladi Kosova, rođeni brat, iako su samo dalji rođaci. Isti zločini opisani u knjizi, od kojih su neki veoma teški, pripisuju se Tačiju, Haradinaju i Čekuu, prema potrebi. Tako se za svakog od njih trojice pojedinačno kaže da je bio «naredbodavac i glavni organizator» pokolja Srba i Roma na Radonjičkom jezeru, čiji je neposredni izvršilac Idriz Baljaj, inače optužen u Hagu. Poznato je, međutim, da su Tači i Haradinaj delovali u različitim operativnim zonama, a da Čeku u vreme kada zločin na Radonjičkom jezeru dogodio uopšte nije bio na Kosovu.

Ima formulacija koje bi mogle da navedu na smeh da nije reč o ozbiljnim stvarima. Kaže se, na primer, da posle rata «revitalizacija privrednih aktivnosti kao jedino legalnog izvora zarade za stanovništvo nije adekvatno sprovedena, te je značajan broj terorista nastavio da proizvodi nasilje baveći se kriminalom.» Ovde se u istoj rečenici bez diskriminacije mešaju običan kriminal, terorizam i nasilje, uz nametanje teze da je i jedno i drugo i treće prosto rezultat «neuspele revitalizacije privrednih aktivnosti».